

WYBORY 2023

Kadencja Sejmu i Senatu - od 12 listopada 2019 do 11 listopada 2023

Art. 98. Konstytucji RP

1. Sejm i Senat są wybierane na czteroletnie kadencje. Kadencje Sejmu i Senatu rozpoczynają się z dniem zebrania się Sejmu na pierwsze posiedzenie i trwają do dnia poprzedzającego dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji.

2. Wybory do Sejmu i Senatu zarządza Prezydent Rzeczypospolitej nie później niż na 90 dni przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji Sejmu i Senatu, wyznaczając wybory na dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu 30 dni przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji Sejmu i Senatu.

Wybory powinny się odbyć w okresie pomiędzy 14/15 października a 5 listopada 2023.

Kadencja JST – od 21 października 2018 do 20 października 2023

Art. 16 *usg*. Kadencja rady gminy trwa 5 lat licząc od dnia wyboru (analogicznie w innych JST).

Art. 371 *kw*. [Zarządzenie i wyznaczenie daty wyborów samorządowych]

§ 1. Wybory do rad zarządza się nie wcześniej niż na 4 miesiące i nie później niż na 3 miesiące przed upływem kadencji rad. Datę wyborów wyznacza się na dzień wolny od pracy, przypadający nie wcześniej niż na 30 dni i nie później niż na 7 dni przed upływem kadencji rad.

Wybory powinny się odbyć w okresie pomiędzy 23/24 września a 15 października 2023.

Gdyby wybory samorządowe odbyły się **w najwcześniejszym terminie - 23/24 września¹**, a parlamentarne **w najpóźniejszym - 5 listopada, okres pomiędzy wyborami wyniósłby 6 tygodni**. Nie ma przeszkód, by w obwodowych komisjach wyborczych były te same osoby, choć będą to różne komisje.

* * *

Nie jest prawdą, że w roku 1998 przedłużono kadencję rad gmin. II kadencja rad gmin zakończyła się 18 czerwca 1998 r. Wybory na III kadencję przeprowadzono, razem z wyborami do rad powiatów i sejmików województw, 11 października 1998 r., zatem w okresie letnim (przez ponad 3,5 miesiąca) gminy nie miały organów stanowiących. Decyzję w tej sprawie podjęto w ustawie z dnia 20 marca 1998 r. o zmianie ordynacji wyborczej do rad gmin, w której wydłużono dopuszczalny okres przerwy między-kadencyjnej z 60 do 120 dni. Sprawą – na wniosek grupy posłów – zajmował się Trybunał Konstytucyjny (wyrok z dnia 26 maja 1998, sygn. K 17/98). Trybunał, nie dopatrując się niezgodności z Konstytucją, stwierdził jednak m.in., że:

Zaskarżona ustawa dodała w ustawie z 8 marca 1990 r. – Ordynacja wyborcza do rad gmin art. 121a w brzmieniu: “Termin wyborów do rad gmin w 1998 r. wyznacza się w trybie i na zasadach określonych w niniejszej ustawie, na dzień ustawowo wolny od pracy, przypadający w okresie stu dwudziestu dni po upływie kadencji”. Przepis ten ma charakter epizodyczny i znajduje zastosowanie wyłącznie w odniesieniu do wyborów rad gmin w 1998 r. Z jego brzmienia wynika, że ustawodawca nie zmienił kadencji rad gmin wybranych 19 czerwca 1994 r. [...]

Jak wskazano, przez zmianę Ordynacji wyborczej doszło jedynie do wydłużenia przedziału czasowego, w którym muszą się odbyć wybory do rad gmin w bieżącym roku, a nie do zmiany czasu trwania kadencji rad gmin wybranych w 1994 r., nie mniej jednak Trybunał uznał za celowe nieco szersze przedstawienie problematyki kadencyjności, z uwagi na jej znaczenie dla działania organów państwowych i samorządowych w demokratycznym państwie prawnym [...].

Trybunał, po rozważeniu kwestii możliwości skrócenia kadencji organu wybieralnego (co wówczas nie miało miejsca), odniósł się także do ewentualności jej przedłużenia, ujmując tę kwestię następująco:

*Zasada kadencyjności organów stanowiących samorządu terytorialnego jest normą konstytucyjną, a podstawę jej obowiązywania stanowi nie tylko art. 2 konstytucji, ale przede wszystkim art. 62 ust. 1, gwarantujący obywatelom polskim prawo wybierania przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego, a także art. 169 ust. 2, określający zasady wyboru tych organów. [...] Z istoty kadencyjności wynika tym bardziej, że kadencja danego organu **nie powinna być przedłużana w odniesieniu do organu urzędującego**. Obywatele, wybierając określony organ władzy publicznej, udzielają mu jednocześnie pełnomocnictw o określonej przez prawo treści i określonym czasie “ważności”. Upływ tego czasu oznacza wygaśnięcie pełnomocnictwa i utratę legitymacji do sprawowania władzy.*

¹ W części gmin, gdzie będzie to konieczne, II tura wyborów organu wykonawczego odbędzie się 8 października)

Trybunał wskazał przy tym, że kwestie te są w stosunku do naczelnych organów państwa uregulowane w Konstytucji, a w stosunku do organów samorządu terytorialnego – w ustawie zwykłej, którą można zmienić, jednak tylko po spełnieniu określonych warunków:

W przypadku organów samorządu terytorialnego nie można zatem „a limine” wykluczyć możliwości przedłużenia ich kadencji w trakcie jej trwania. Ingerencja taka jest dopuszczalna wyłącznie, gdy przemawia za tym konieczność urzeczywistnienia w określonych okolicznościach wartości chronionej przez konstytucję i pod warunkiem, że nie jest zakazana przez szczegółowy przepis konstytucyjny. Zarówno skrócenie jak i przedłużenie kadencji organów samorządu terytorialnego w trakcie jej trwania podlega ocenie z punktu widzenia zasady proporcjonalności. Działanie takie jest dopuszczalne jeżeli:

- 1) pozwala osiągnąć zamierzone skutki;*
- 2) jest niezbędne dla realizacji wartości konstytucyjnej, uznanej za wyższą wobec zasady kadencyjności - zaś danego skutku nie można osiągnąć przy pomocy innych środków, uwzględniających w większym stopniu poszczególne wartości konstytucyjne;*
- 3) efekty regulacji pozostają w odpowiedniej proporcji do stopnia naruszenia wartości konstytucyjnych znajdujących się u podstaw zasady kadencyjności.*

W 1998 r. uzasadnieniem przełożenia wyborów (wydłużenia przerwy międzykadencyjnej) było wprowadzenie II etapu reformy administracyjnej państwa, której istotą było **oddanie pod demokratyczną kontrolę obywateli wielu istotnych spraw publicznych**, na które wcześniej nie mieli wpływu (były realizowane przez niepoddaną żadnej kontroli demokratycznej administrację rejonową, starych województw oraz liczne administracje specjalne).

Wytyczne Trybunału na przyszłość są jasne: uzasadnieniem przedłużenia kadencji mogą być tylko ważne z punktu widzenia Konstytucji przyczyny, które będą polegać na ochronie wartości konstytucyjnej uznanej za ważniejszą od zasady kadencyjności, która jest bardzo silna - wynika bowiem wprost z zasady pewności prawa (art. 2 Konstytucji) oraz z prawa obywateli do wybierania organów przedstawicielskich (art. 62 ust. 1 Konstytucji).

Jednak w 1998 r. nie było mowy – właśnie z powodów konstytucyjnych – o przedłużeniu kadencji, a jedynie o wydłużeniu z ówczesnych 60 do maksimum 120 dni okresu międzykadencyjnego. Trybunał odniósł się do tej kwestii następująco:

*Oceniając długość przyjętej w art. 121a Ordynacji wyborczej do rad gmin przerwy międzykadencyjnej, należy mieć na uwadze szczególną sytuację powodowaną zasadniczą przebudową systemu samorządowego w państwie i mającymi się odbyć w bieżącym roku wyborami do organów samorządu terytorialnego. Dalszym elementem wyróżniającym tę sytuację jest to, że wybory nie będą się ograniczać, jak to miało miejsce dotychczas, do wyborów do rad gmin, ale będą obejmować także wybory do organów stanowiących samorządu powiatowego i wojewódzkiego. Jest zatem rzeczą oczywistą, że **zadanie realizacji konstytucyjnych dyrektyw rozbudowy samorządu terytorialnego (art. 15 i art. 164 ust. 2)**, jakie stanęło przed aparatem państwowym i samorządowym, narzuca konieczność wykonania wielu szczególnie złożonych czynności, aby nowe struktury samorządowe powstały i podjęły sprawne działanie. Czas wyznaczony w art. 9 ust. 2 ustawy z 8 marca 1990 r. – Ordynacji wyborczej do rad gmin, był ustalony jedynie z uwzględnieniem wyborów do samorządu gminnego i nie obejmuje **jednoczesnej zmiany w istocie całego systemu samorządu terytorialnego**. W tej szczególnej sytuacji ustawodawca **nie mógł nie dostrzec** konieczności wydłużenia przerwy międzykadencyjnej do przeprowadzenia wyborów do rad gmin, mając jednocześnie na uwadze korzyści natury społecznej, organizacyjnej i ekonomicznej, wynikające z połączenia wyborów do organów wszystkich szczebli samorządu. **Z tych przyczyn ustawodawca w przedstawionej, szczególnej sytuacji, był upoważniony do dokonania incydentalnej zmiany obowiązującego stanu prawnego, odstępując dla zrealizowania wymienionych zadań od czasu przerwy międzykadencyjnej wyznaczonej w powołanym przepisie Ordynacji wyborczej do rad gmin.***

Obecnie nie ma przesłanek konstytucyjnych dla przedłużenia kadencji organów stanowiących JST.

Oprac. Biuro ZMP